

**CHOVATELKOU „KROTITELKOU“
S ÚSMĚVEM I V SLZÁCH**

Markéta Kasalová

ÚVOD

„Podívej se jak žijeme“ řekla mi jedna moje známá, když jsme se po dlouhé době setkaly. „Blázinec v práci, domácnost, zvládnout domácí rozpočet. No řekni, co ti poslední dobou udělalo radost.“ „Psi“ povídám. „Cože?“ zeptala se udiveně. A já jí začala vyprávět některé psí příběhy.

Psi jsou v téhle uspěchané době rozptýlením, pobavením a ještě něčím navíc. Jejich osudy jsou různé. Jsou psi hýčkaní a rozmazlovaní, jsou ale i takoví, od kterých se požadují jen služby. Žijí v tvrdých podmínkách, mívají hlad, nemají ani budou. Jejich majitelé jsou lidé bez citu a porozumění. Psi mají ale jedno společné. Milují své pány a jsou jim úžasnými společníky. Stojí za to o nich mluvit a určitě i psát.

ŠOKYSTA

Noční služba na veterinárních ošetrovnách bývá pro veterináře často náročná a vyčerpávající. Zvířata v noci rodí a často i složitě. V noci se čtyřnohým tvorům často přitíží, že je nutná okamžitá operace. Noční má rád jen málokterý veterinář. My, majitelé zvířat jsme šťastni, že je-li nejhůř, je možné zajet tam, kde čeká pomoc. Ale vždy tomu tak nebylo a na některé zážitky z té doby nikdy nezapomenu. Naší feně se narodilo 5 štěňat, byla to radostná událost a tak jsme se z ní těšili. Přesto, že fena byla veliká a neskladná, měla pelíšek v kuchyni, aby byla na očích. Štěňatům byl týden, je to věk kdy ještě lezou a začínají vratkými kroky i chodit. Občas je fena čistila olizováním tak, že se některé skutálelo mimo pelíšek a tam srdceryvně naříkalo. Aby se to nestávalo, udělal můj muž dřevěnou ohrádku kolem pelíšku. Mysleli jsme, že štěňatům tak nic nehrozí. Protože jsme ložnici měli o patro výš v domě, spávala jsem na gauči v obýváku, který sousedil s kuchyní. V noci mě probouzelo mlaskání a vrnění štěňat a připadalo mi jako rajská hudba. Jednou mě v pět ráno probudil hrozný zvuk. Byl to zoufalý vrískot štěněte. Trval jen malou chvíli. Utíkala jsem k pelíšku. Čtyři štěňata ležela z jedné strany u feny, páté se nějak dostalo za její záda a ona ho svojí váhou přirazila na dřevěnou ohrádku. Štěně leželo, tlamičku otevřenou, bez známky života. Když jsem ho vzala do ruky, viselo bezvládně jako kus hadru. Srdíčko mu sice tlouklo, ale pohled na něho byl žalostný. Fena si ho chtěla odnést zpátky mezi ostatní, ale nevěděla jsem, jestli by se jeho stav ještě nezhoršil. Zkoušela jsem volat několika veterinářům, ale takhle brzy nikdo nebyl k dosažení. Nevěděla jsem co dělat. Otřela a navlhčila jsem mu tlamičku, povytáhla jazýček, lehla si na gauč a položila ho u sebe. Jestli má umřít, řekla jsem si, ať v té chvíli není sám. Koukala jsem do stropu a hlavou se mi honilo všechno možné. Mezitím odešel můj muž do práce. Bylo sedm hodin ráno a já musela vypravit a odvést syna, tehdy prvňáčka, do školy. Nechtěla jsem, aby štěně takhle někdo viděl. Vzala jsem krabičku, do ní gumovou láhev s teplou vodou a dala jí pod ústřední topení.

Na stavu štěněte se nic nezměnilo. Dýchalo, ale leželo bezvládně, položila jsem ho do krabičky. Vzbudila syna a odvedla ho do školy. Cestou domů jsem se připravila na nejhorší. Pomalu jsem přicházela k topení a nahlédla do krabice.

V úžasu jsem zůstala stát. Štěně sedělo v rohu krabice a vypadalo spokojeně. Oparně jsem ho vyndala a postavila ho na zem. Vyzvracelo trochu šťáv a vratkým krokem, typickým pro tenhle věk, kráčelo kupředu. Dala jsem ho do taštičky, bylo kolem deváté ranní a na veterině už bylo otevřeno. Když jsem všechno vylíčila veterináři, řekl, že pes prožil šok. Stav šoku může nastat z velké bolesti a může být pro zvířátka, ostatně i pro člověka, smrtelný. Aniž bych věděla

co se štěnětem děje a dala ho na sebe čistě ze soucitu, zachránila jsem mu život. Měl tekutiny, teplo, tmu, vlastně všechno, co je v tomhle stavu důležité. Dux se dožil u moc hodných lidí dvanácti let. Byl u všeho, co se v rodině odehrávalo, cestoval s nimi na každou dovolenou, hrál si s dětmi, dělal společnost babičce a nikdy neměl žádné potíže. Nakonec ten, na koho zdraví se tahle událost podepsala jsem naštěstí byla jen já.

PSÍ CHUTĚ

Je až s podivem, co všechno do sebe dokážou psi nasápat a to i psi dobře živení a opečovávaní. Nikdy jsem nepřišla na to, co je k tomu vede. Ale dostat do sebe věci, co nejsou k jídlu, je jejich koníčkem. Na veterině mají mísu obsahující věci vyjmuté operativně ze psích žaludků a jsou to skutečně skvosty. Půlky míčků, rolniček, kusy mobilů, kameny. Připadají mi jako samopoškoditelé ve věznicích, kteří aby se alespoň na čas dostali z vězení, polykají lžičky, vidličky a končí na operačním stole v nemocnici. Psi to dělají protože je to baví. Jedním ze samopoškoditelů je Eda. Je to veliký ovčák s mohutnou hlavou. Patří manželům mající autodopravu, je opečovávaný, krmený kvalitním krmivem a pověstný tím, že sežere na co přijde, ať je to k jídlu nebo není. Eda patří k firmě. Miluje auta a je kamarád s řidiči. Občas mu z cest něco přivezou a tak jim nakukuje do kapes a žebrá. Dnes opravdu nic nemám Edo, povídal řidič a aby Eda uvěřil, ukazoval prázdnou kapsu. Ale kapsa zase tak prázdná nebyla a tak si Eda vyndal a spolkl jediný obsah kapsy, velký pánský kapesník. Bylo páteční odpoledne a Jana, majitelka Edy, ustrašená volala. „Co mám dělat, Eda polkl kapesník.“ „Nevím“ povídám „zavolej na veterinu“. Na radu veterináře Jana tři dny Edu pozorovala. Kdyby se mu přihoršilo, čekala ho operace. Eda se tři dny tvářil jako že nic a třetí

den vykadil kapesník. Janě se ulevilo a celá šťastná volala na řidiče. Z Edy ten kapesník vyšel a řidič úplně vážně povídá, tak si ho nechte, já už ho fakt nechci.

I moje zkušenosti s nepatřičnými předměty ve psím žaludku jsou několikanásobné. Před lety, bylo to na štědrý večer, probíhaly přípravy jak to bývá v rodinách, kde jsou malé děti. Všude slavnostní nálada, uklizeno, pohoda až do chvíle, než zazvonil telefon. Volal tchán „Jirko“ povídá „Betyнка zvrací krev.“ Betyнка byla roční veselá ovčáčka. „Co Ti sežrala“ zeptal se můj muž. Krom žrádla opravdu nic. Tak můj muž sebral zničenou Betyňku a jel s ní na druhý konec Prahy na veterinu. Veterinář jí prosahal a povídá „Nevím co, ale něco Vám sežrala, je ucpaná“. Můj muž tvrdil, to co říkal tchán, že krom žrádla nesežrala nic. Veterinář nesouhlasí a povídá. Dám jí dvě injekce, hodně s ní chodte a uvidíme. Všude už rozsvěceli stromečky a rozbalovali dárky a můj muž chodil dvě hodiny po Letenské pláni s Betyňkou. Najednou si Betyňka přičapla a něco divného z ní vyšlo. Vypadalo to jako několikametrový fáč s jehličím. „Z Betyny vyšel

několikametrový fáč“ volal tchánovi, když se vrátil domů. „Nevíš o tom něco?“ „Ježíš marjá“ povídal tchán „já myslel, že ten olejový zábal, co jsem měl na průdušky, máma vyhodila.“ Než ho stačila vyhodit, pochutnala si na něm Betyнка a ještě ho zajedla jehličím z vánočního stromečku. Dárky jsme si nakonec rozdali a radost jsme měli hlavně z toho, že se Betynce evidentně ulevilo.

Ani poslední historka s cizím předmětem ve psím žaludku nebyla příjemná. Naši, tenkrát mladí psi, Quena a Wart byli a vlastně jsou dodnes velkými kamarády. Jsou spolu v kotci a mají se rádi. Bylo to na jaře a začala invaze klíšťat. Koupili jsme si tedy obojek zvaný Preventik. „Nebude jim nic, když to olížou“ zeptala jsem se když jsem ho kupovala. „Nemělo by“ bylo mi řečeno. To jsem ale netušila, že ho neolížou, ale jeden druhému sundají, rozkoušou a

sežerou. Několik dní jsme bojovali o jejich životy, jezdily na infúze a po týdnů začínali krmení lžičkou rýže. Za jejich léčbu jsme utratili spoustu peněz a vyplácali velkou část dovolené, ale nemyslím si, že to na ně udělalo velký dojem. Asi by obojky či podobné předměty požrali znovu.

CESTOVATELÉ

Jsou psi, kteří nesnáší cestování autem. Je jim prostě zle a nezachrání to Kinedril ani jiné preparáty. Známe fenu, kterou jedou-li na výstavu, nakládají do auta jako modelku. Vykoupanou načesanou. Zastaví-li jejich auto u výstaviště, vyndají z něj somračku. Fena je pozvracená, poslintaná a ještě v tom všem vyválená. Celá léta si na auto nezvykla a její majitelé si zase nezvykli na její reakce na cestování.

Jsou ale psi, a těch je bohužel většina, rození cestovatelé. Dožadují se vstupu do aut svých majitelů a někdy i do aut úplně cizích lidí. Když v autě sedí, chovají se klidně. Způsobně sedí, pozorují krajinu a neradi vystupují. Vděčnou cestovatelkou byla i Cilka. Bylo to velká vlkošedá ovčanda kamaráda Vaška. Jedno nedělní letní odpoledne po dešti Vašek kráčel ruce za zadkem kolem Pražského hradu na Břevnovský cvičák. Vedle něho v košíku kráčela Cilka. Najednou přibrzdilo auto s německou značkou, otevřely se dveře a paní s mapou na klíně se chtěla zeptat na cestu. Než stačil Vašek něco říct, skočila zrovna ně nejčistější Cilka paní na klín a usoudila, že by se mohla projet. Když uslyšela Vaškovy nadávky pochopila, že nedělá dobře a mohla by dostat pár facek. Když se po ní Vašek natahoval, ve snaze vyhnout se výprasku, skočila na klín německého turistu, který už tak měl problém sedět za volantem, protože měl dost nadváhu. Cilka se na pánovi točila a strkala do něho košíkem. Pán vytřeštěně zíral a nestačil ani nadávat. Když se Vaškovi povedlo Cilku vytáhnout, nemohl jí ani nějakou strčit, protože kolem chodilo dost lidí a určitě by se našel takový, co by ho poučil, že chudáka pejska nemůže trestat, že by jistě stačilo jen dobré slovo. Dobré slovo by určitě nestačilo a tak Vašek řval ještě když nám to po

hodině vyprávěl. Cilku tituloval tak, že by na to určitě hrdá nebyla. Kynologové jsou veselá kopa a tak nás ohromě vyprávěním pobavil.

I můj muž zažil historku, které se dnes smějeme, ale tenkrát mu k smíchu tak nebyla. Z Německa k nám přicestoval na nějaká čas krásný pes, jmenoval se Yeck von Breitfeld. Byl to pes velice milý a ušlechtilý. Nějaký čas trávil v Itálii, Polsku a můj muž byl požádán, zda by ho zdokonalil v kousání na rukáv. Za to jsme ho mohli využít na krytí našich fen. Yeck byl všude doma, měl rád lidi a hrozně rád cestoval. Jedno horké letní odpoledne kráčel můj muž polní cestou k větrolamu. Nebe bylo modré, ptáci zpívali a za ním se líně vláčel Yeck. Najednou deset metrů před sebou uviděl můj muž auto. Všechny dveře mělo otevřené, stálo stranou od cesty. „Snad se někomu neudělalo špatně“ pomyslel si. Než to stačil domyslet, uviděl auto i Yeck. Najednou ožil a v domnění, že zase někam pocestuje, zrychlil krok a skočil do auta. Můj muž Jirka pospíchal za Yeckem. Slyšet nebylo nic. Nikdo nekřičel a z obrázku, který se mu naskytl zůstal

bez dechu stát. Dva milenci středního věku si tam užívali, neměli na sobě skoro žádné oblečení. Když k nim z nenadání nastoupil veliký pes. Skočil do auto, usadil se čekat. Zůstali jak byli, nemohli se leknutím pohnout a pes seděl jako když se ho to netýká. Jirka když zjistil o co jde, chtěl psa dostat ven a k lidem se moc nepřibližovat. Zůstal před dveřmi auto a velel Yeckovi česky, německy, ale pes ignoroval povely které dobře znal. Rozhodl se, že se autem sveze a nehodlal vystoupit. Nakonec chtě nechtě musel se můj muž do auta natáhnout a zklamaného Yecka vytáhnout ven. Od té doby už tam auto nikdy nestálo a ti dva, co vněm tenkrát byli na tuhle příhodu určitě nezapomněli. Yeck se naučil slušně kousat na rukáv, důstojně se s námi rozloučil a odcestoval.

ERST

Snem každého chovatele je, aby se štěňata dostala k lidem, kteří je budou mít rádi a stráví u nich celý život. Někdy se to ale nepovede. Když si noví majitelé odnášeli Ersta, vypadalo to, že je všechno v pořádku. Rodina se dvěma malými dětmi měla domek na okraji Prahy. Paní byla s dětmi doma a pán jezdil s taxíkem. Právě přišli o starého psa a tak si pořídili nového, aby nebylo doma tak prázdné. Když si Ersta odnášeli, tlouklo mu srdíčko jako o závod jako většině štěňat, která jsou najednou bez mámy. Přivedli ho ukázat za tři měsíce. Bylo to krásné sebevědomé štěně a bylo vidět, že ho mají rádi. Nás sice přivítal, ale očima visel na své nové rodině. Dohodli jsme se, že za námi přijdou za čas na cvičák a psa připravíme na výstavu. Čas ubíhal a majitelé Ersta se neozývali. Telefon nebrali, na dopis neodpovídali. Občas jsme zkusili sehnat je, ale nepodařilo se to. Čtyři roky jsme o Erstovi neslyšeli. Po čtyřech letech se ozval telefon ze psiho útulku. „Máme tu německého ovčáka s tetováním v uchu. Na plemenné knize říkali podle čísla, a že je od Vás.“ Zapsala jsem si číslo a našla si, že jde o Ersta. Útulek po nás žádal poslední adresu majitele. Řekla jsem tedy adresu majitelů a zároveň upozornila na to, že se mi je na této adrese dlouho nepodařilo zastihnout. Za

několik dní mi řekli, že pes je stále v útulku. Jeli jsme pro něho a vzali ho domů. Byl ve velmi špatném stavu. Hubený, čůral krev. Vyšetření na veterině ukázalo, že je hrozně vyhladovělý a má nemocné ledviny. Vzala jsem si dovolenou, ve dne se starala o Ersta, dlouhé hodiny ležel na veterině na stole na infúzích. Seděla jsem vedle něho, ruku na jeho hlavě a on byl šťastný. Večer jsme se synem sháněli jeho bývalé majitele. Kdo ví, co se té rodině přihodilo, ale stěhovala se z místa na místo a po třetí získané adrese stopa končila. Erst byl velice hodný a trpělivý pes. Za všechno vděčný. Hrozně miloval děti, když viděl malé dítě, dožadoval se hlazení a tvářil se blaženě. Jeho stav se začal zhoršovat a sono ukázalo, že má utrženou ledvinu. Mohl to být důsledek střetu s autem. Mohl mu to udělat i někdo z lidí, když se toulal hladový v polích a vesnici a dožadoval se někde jídla. „Potřeboval by operaci“ řekl mi veterinář. Připravila jsem si tedy peníze určené na přestavbu domu a dohodli jsme se, že za dva dny s ním přijedu na operaci. Dva dny byly velmi dlouhé. Jeho stav se zhoršoval. Celé noci jsme u něho proseděli a přesto, že byl u nás tak krátce, zamilovali jsme si ho a on nás. V den kdy bylo všechno připraveno na operaci jsem si pro něho připravovala deku do auta, za hodinu jsme měli odjet. Erst najednou začal běhat po chodbě, strhl závěs z balkónových dveří a upadl na něj. Běžela jsem k němu. Krvácel ze všech stran. Položil si na mě hlavu a přestal dýchat. Byl konec. Seděla jsem tak, dokud pro mě nepřišla dcera. Bylo mi hrozně nejen ten den, ale i dlouho potom a vlastně i teď, když o Erstovi mluvím. Nikdy se mi nepodařilo zjistit, co postihlo rodinu stěhující se z místa na místo, jak se Erst dostal na ulici kde strávil delší dobu hladový a opuštěný. Co bylo ale na tom všem nejdojemnější, že přesto, co ho v životě potkalo miloval lidi a nikdy na ně nezanevřel.

GERA

Orsa rodila dobře a mívala početné vrhy. Když čekala poslední štěňata, byli všichni v pohodě a nikdo nečekal problém. „Bude jich mít málo“ řekl mi muž při pohledu na její decentní pupík. Možná dvě, tři. Orsa měla jedno i to se občas stává a nebylo by to nezvyklé. Rodila císařským řezem přesto, že čubička v ní byla malá, ale nemohla se dostat na svět. Orse nebylo po operaci dobře a štěně od samého začátku nesnášela.

Gera byla neduživé klubíčko mající snahu se k mámě přitulit a napít se protože Orsa měla mléka dost. Kdykoli jsem k ní chtěla Geru přiložit vrčela a snažila se kousnout. Prostě jí nechtěla. Setkala jsem se s tím poprvé a byla jsem zděšená. „Je to její máma a ona jí nechce“ volala jsem kamarádovi veterináři. „Kup si mléko pro štěňata, krm jí pár dní z lahve a ono jí to přejde až jí bude líp.“ mínil veterinář.

Nepřešlo. Vzala jsem si v práci volno týden jak to kolegyně nazvaly ošetřování člena rodiny. Po dvou hodinách jsem Geru krmila a masírovala jí břicho. Šlo to špatně. I když měla hlad mléko jí teklo všude kolem a neměla sílu cucat. Držela jsem to malé stvoření na dlani a říkala si „bože z tohohle přece nemůže vyrůst normální pes.“ Po dvou dnech se Gera začala zakulacovat, krmení nám šlo už dobře. Orse bylo mnohem lépe a tak jsem zkusila jí Geru přistrčit, vrčela a chňapala po ní. Bylo to hrozně smutný vidět jak se Gera snaží k ní připlazit. Bylo to marné snažení a můj poslední pokus. Nastaly mi velké starosti. Pracovala jsem tehdy na poště. Lidí bylo málo a tak se bojovalo o každý den dovolené mimo plánované. Týden se chýlil ke konci, další volno jsem nedostala a tak jsem nevěděla co s Gerou. Prospívala dobře. Přibývala na váze masáž břicha nahrazovala mámin jazyk, zvykla si na dotek mých rukou a tak tam po jídle občas i schoulená usnula. Čas utíkal, blížilo se pondělí a já pořád nevěděla jak to vyřeším a tak jsem se rozhodla. Připravila jsem si tašku, do ní pelíšek s gumovou lahví, sušené mléko a lahvičky, buničinu. V pondělí brzy ráno jsem k tomu přidala Geru a jely jsme do práce. Vztahy v práci nebyly zrovna ideální a někdy bylo až s podivem, jak se k sobě lidi dovedou chovat. Bála jsem se, co bude až se tam Gera objeví. Ale ji si zamilovali všichni. U nohou jsem měla krabici. kde Gera spávala. Když se vzbudila a začala fňukat, ohřála jsem mléko a dala jí napít. „Dělej už má hrozný hlad postrkovali mi a nedej Bože abych byla zrovna v provozu o patro níž. Naháněli mě telefony ať jdu okamžitě nahoru. Mezitím ji někdo vyndal z pelíšku a utěšoval, že brzy přijdu. Všechny mé kolegyně, jindy nepřístupné, ale i chlapi počínaje řidiči a konče u pošmistra byli naměkko, když Gera vratkým krokem poprvé kráčela po kovovém stole kde se třídily rekomanda a když otevřela oči, dohadovali se koho viděla první. „Chudák Gera“ nemá ani bratříčka nebo sestřičku, je v tom pelíšku tak ztracená, řekla mi jedna z kolegyní. „Tak jsem jí vycpala ponožku hadříky a fungovalo to. Říkaly jsme jí bratříček. Gera se k bratříčkovi tulila, spávala na něm, když jí vyrostly zuby okusovala ho. Už nebyla v pelíšku tak sama v době kdy na ní nebyl čas. Zdárně rostla, cestovala se mnou několik týdnů do práce a domů městskou hromadnou dopravou. Milovala

lidi, když na ní někdo promluvil kroutila se a vypadala, jako když se směje. Začínala být samostatná, sama jedla, zkusila jsem jí dát k Jole. Jola byla stará klidná fena. Měla ráda štěňata a klidně snesla i nevlastní. Geru si oblíbila. Hrála si sní, spala vedle ní a bylo jim fajn. Gera navštívila poštu ještě jednou. Bylo jí devět měsíců. Šla jsem si tam něco vyřídit v době dovolené a vzala ji sebou. Seděla u stolu pod kterým spávala v pelíšku, všichni ji obdivovali a ona byla ve svém živlu. Nechala se hladit a obdivovat od všech co jí tak dlouho opečovali. Je z ní krásná a šikovná fena. Říká se, že děti které nevychovala máma, nejsou schopny v dospělosti vychovávat děti. Nedovedou dát péči ani lásku. Nevím, jestli to tak je a jestli ano, tak to u psů zřejmě neplatí. Gera je tou nejlepší mámou. Bylo až dojemné, jak svoje štěňata opečovala a štěňata toho náležitě využívala. Najedla se z misky granulí a suverénně jedla Geře její jídlo. Gera couvla a dívala se jak jí jídlo mizí. Svým dětem by ona, odstrčená a šikovaná vlastní mámou dala všechno na světě.

VÝSTAVY

Výstava psů je posuzování exteriéru psů v jednotlivých třídách podle pohlaví a věku. Hodnotí se krása, připravenost, kondice.

Výklenek v našem obýváku plný pohárů svědčí o tom, že jsme za ta léta absolvovali výstav hodně a celkem úspěšně. Výstava je vlastně vyvrcholením dlouhodobé dřiny se psem hlavně u německých ovčáků. Protože je toto plemeno velmi rozšířené, bývá jich v kruhu posuzováno větší množství než u plemen ostatních. Nestačí mít psa krásného, ale musí umět chodit v kroku, klusu, stát ve výstavním postoji, nechat si prohlédnout zuby, snést dotyk posuzovatele, nesmí mu vadit střelba a na velkých výstavách musí předvést na zkoušce povahy zadržení pachatele. Tohle všechno si vyžaduje dlouhodobou přípravu. Je krása vidět svého psa běhat o tituly na špici, ale jen majitelé vědí, co to obnáší. Muž mi často vyčítá, že nejsem tím pravým bojovníkem a má pravdu. Někdy prostě nemůžu a nemám na to, jindy mi přijde, že jsou karty rozdány už předem a kdybych se rozkrájela, výsledek neovlivním. On ale bojuje s pevným nasazením,

aby se pes předvedl tak, jak má a vydal ze sebe to co má. Asi tím, že jsem ženská stihnu (a to mi má rodina za zlé) na výstavě ještě sledovat okolí a někdy se báječně pobavím.

Vzpomínám na výstavu, kdy majitelé stavěli své psy a rozhodčí zdůvodňoval pořadí. Pronášel k přehlížejícímu davu: „Typický představitel plemene, dobrá hlava, ucho dobře nasazené“ na psa ale nikdo nekoukal. Všichni se dívali na rozhodčího, který si ani neuvědomil, že se celou dobu šťourá v nose a dělá si kuličky. K vidění bývá i to, že v rámci předvádění některým slečnám vypadne ňadro z podprsenky, nahodí ho zpátky a pokračují v předvádění.

Některé moje kamarádky se na výstavách uvedly úžasně.

S jednou u nás odchovaných fen se můj muž z třiceti zúčastněných probojoval na špici. Když se rozhodovalo mezi prvním a druhým místem, měla její majitelka jediný úkol – zavolat na ní, aby se lépe předvedla. Nezavolala. Jak nám později vysvětlila, ve chvíli, kdy na ni můj muž mával, že má zavolat jí upadl vajgl zapálené cigarety a ona ho hledala v trávě.

Druhá naše kamarádka po hodině běhání mého muže s její fenou měla v době, kdy se rozhodovalo o vítězství její feny oběhnout jediné kolečko. Trémou zůstala stát a neběžela. Fena skončila druhá. Když jsme se vraceli ze stadionu, odjížděl zrovna rozhodčí domů. Když míjel naši skupinku, zastavil, podal mému muži ruku a řekl „mladá paní ještě žije, to je dobře, já být ve Vaší kůži, tak jsem ji zabil“.

Zářným příkladem výstavního psa byla fena naší kamarádky Aleny Fina. Byla to modelka s. r. o. Fena velmi hezká se předváděla všude jinde jen ne na výstavě. Zatím co ji můj muž stavěl v kruhu, tři ženské jsme volaly, lítaly kolem, Fina tam stála jako kravka, čuměla do blba, uši dole a nereagovala na nic. Zkoušely jsme volat, pískat, házet balónek. Fina stála jako když se jí to netýká a můj muž bublal vzteky. V zoufalé snaze nějak ji upoutat, vytrhla jsem udivenému pánovi vedle mě brambůrky z ruky, zachrastila pytlíkem a Fina ožila. Chrastila jsem pytlíkem asi

pět minut, Finu jsme probraly k životu a pánovi jsem brambůrky vrátila, ale asi si o mě udělal nehezky obrázek. Nevadilo mi to, Fina výstavu vyhrála.

Na jedné výstavě jsme parta lidí předváděli 6 psů. Zatím co jeden pes běhal ve své třídě a naše parta pomáhala u tohoto kruhu, čekali ostatní psi, uvázaní v chládku u našich tašek a batůžků, než na ně přijde řada. Občas si některý vyndal chleba se salámem a pojedl ho i s ubrouskem a jedna z fen si, aby se nenudila, vyndala vatové vložky z batůžku své majitelky, rozložila je po trávě a k údivu lidí co chodili kolem si je hlídala.

Někdy je mi líto mého muže i kamaráda Vaška. Německým ovčákům obětovali celý život, umí je předvádět opravdu úžasně. Mrzí mě, že jim to my ženské nedovedeme usnadnit, že ve chvíli, kdy se na výstavách rozhoduje jim nic neusnadníme, ale i když nám to oni nevěří, neděláme to schválně. Prostě už jsme takové.

MÍŠA

Někdy mě napadá, kde má vlastně kořeny moje láska ke psům, která mě vydržela celý život. Určitě vznikla už v dětství. Podíl má na ní i můj táta, který měl psy velmi rád a uměl to s nimi. Za války bojoval v Tobruku. Jednou, když jeli s kamarádem pro zásoby, našli toulavého psa. Byl to malý bílý chlupatý voříšek. Vyhladovělý hledal svého pána, který přišel o život. Vzali voříška sebou. Říkali mu Pimpic. Pimpice měli rádi všichni. Dělili se s ním o to málo jídla co měli a báli se o jeho život stejně jako o svůj. Učili ho blbosti a často se s ním i zasmáli. Jako válečný hrdina na konci války přijel do Čech se zbytkem vojáků, kteří přežili. A jak táta říkal, hrdinou byl hlavně proto, že s ním oni přestáli hrůzy války, pohyb po minových polích, to, že viděli umírat své kamarády. Že se sním zaobírali, přispělo k tomu, že si při vší té hrůze zachovali zdravý rozum.

Byla jsem hodně malá, když rodiče koupili dům v Jílovém a tam jsme trávili léto, jarní a podzimní víkendy. Z té doby se mi vryli do paměti hned psi dva. Kousek od nás měli dům Fusovi. Starý pán byl notář a jeho tehdy čtyřicetiletá dcera byla svobodná právnička. Tahle rodina chovala celá léta erdelteriéry. V té době měli Frola. Byl to nádherný erdel s čokoládovými očima a důstojným chováním. Slečna k nám chodívala na návštěvu. Zatím, co na zahradě seděli s tátou u kávy a povídali o knihách, divadlech a o životě, sedával Frol klidně u stolu, kde ležela bábovka nebo se procházel po zahradě. Zastavil se u plotu, kde byla mezera mezi prkny, aby se pozdravil s Míšou. Míša byl malý bíločerný chlupatý voříšek sousedů. Měl hrozný život. Baršovi, kterým patřil, ho už jako štěně uvázali na řetěz. Uprostřed zahrady bylo lanko, kde byl řetěz připevněn. Míša tak mohl tam kam řetěz dosáhl, aby neničil záhony. Neměl ani boudu. Když pršelo, spával pod pavlačí. K jídlu mu dávali rozmočený chleba nebo kosti. Když paní Baršová dělala něco na zahradě, Míša se dožadoval pohlázení, odstrčila ho a řekla „di di“, „Co to je za lidi“ řekl můj táta mámě „ten pes je jak galejník“. Pak jsem ho vídávala u plotu, kde bylo uvolněné prkno, nosíval tam Míšovi maso. Míša se pak přitiskl do mezery mezi prkny a táta ho drbal. Když mě přistihl, že tam strkám ruce, abych na Míšu dosáhla, řekl mi: „Markét to není dobrý nápad, ten pes je chudák, nevíš co se mu v hlavě vylíhne“. Nevylíhlo se nic. Dírou jsem strkala oplatky, rohlík, maso a Míša byl rád. Přesto, že měl hlad, nehltal ani mě do upatlaný dětský roky nekousl. Jednou Baršovi pohnouli zahradu. Míša si sedl do hnojiva. Slezly mu chlupy a zadek měl rozežraný do krve. Muselo ho to bolet. Nikdo se tím nezabýval a on musel trpět. Táta šel do lékárny koupit nějaké bylinky a mast. Se slečnou Fusovou pak Míšu dali na stůl, zadek mu omývali a mazali. Pak mu dali něco za odměnu a mohl si u nás na zahradě pohrát s Frole. Byly to asi nejšťastnější chvíle jeho života. Při vší smůle měl ale Míša štěstí. Táta později s mámou býval v Jílovém skoro celý rok. Tak si Míša užil jejich přízně. Bylo mu deset let, hrozně zestárnul a nemohl na nohy. Když už nechtěl jíst a nemohl se ani postavit, poprosil táta slečnu Fusovou, aby přivedla veterináře, aby ho uspal. Pochovali ho u nás pod smrkem. Později, když paní Baršová tátovi řekla, že si pořídí štěně, něco jí na to

odpověděl. Nevím, co jí vlastně řekl, ale vím, že do konce života už spolu nikdy nepromluvili. U Barešů se, ale žádný pes už neobjevil. Doma jsme pak mívali vždycky nějakého psa. Většinou to byli psi, které někdo nechtěl nebo už nemohl mít. Dožili u nás. Alespoň ke stáří si užili lásky a dobrého zacházení. S mým mužem jsem se seznámila u psů a tak mě psi provází celý život a jsem tomu ráda.

VÝCVIKOVÉ METODY - POVELOVÁ TECHNIKA

Mám ráda všechny psy bez rozdílu a rasy. Líbí se mi chytrost jezevčků neobratnost basetů, majestát dog, temperament teriérů. Každé plemeno je něčím odlišné a majitelé psa tohoto plemene jsou přesvědčeni, že zrovna tato odlišnost od plemen ostatních je na jejich psu to nejroztomilejší a nejzajímavější. Mám ráda psy mých známých a sousedů, ať jsou to dobrmani, jezevčci i pudli, ale ze všech plemen si mě na celý život získali nejvíce němečtí ovčáci.. Byli od mého dětství členy naší rodiny, Říká se, že co se nepodařilo Hitlerovi, dokázal německý ovčák – dobýt svět. Jsou to úžasní psi, dokáží se přizpůsobit jakýmkoliv podmínkám, slouží lidem ve všech možných službách, setkáte se s nimi po celém světě. Mají přirozenou inteligenci a jsou úžasnými společníky. K chovnosti tohoto plemene patří zkoušky z výkonu. Od dětství jsem členem klubu, kde se psi cvičí i když přiznávám, že mě výcvik nikdo nebavil a nikdy jsem v téhle činnosti nebyla obzvlášť šikovná. Ale k tomuto plemeni výcvik patří a tak zkoušky z výkonu občas se psy zvládnou.

Na cvičáku mám spoustu kamarádů, které výcvik velmi baví, mají zkušební řád v malíčku a sledovat jejich souhru se psem je zážitek. Já mám zkušební řád také nastudovaný, ale nemůžu si pomoci občas si na zkouškách říkám i dělám něco jiného. Stejně je to i při nácviku na zkoušku. Jako dítě jsem si nikdy

nepamatovala, kudy vede stopa, kterou jsem psovi našlápla, když se učil stopovat. Učili mě to chlapi, co cvičili psy celý život, Tvrдили, že si mám určit bod a směrem na ten bod mám jít. Našlápla jsem si tedy stopu směrem na stojící auto a ono než pes na stopu vyšel odjelo. To bylo před lety, tak jsem si říkala, že budu jako starší určitě chytřejší. Nedávno jsem si šlapala stopu na poli. Za polem byl plot a za ním nějaký podnik. Na dvoře podniku stály tři palety se zbožím. Našlápla jsem si stopu na prostřední paletu. Než jsem fenu na stopu stačila vzít, přijel pán s ještěrkou a palety odvozil. Asi se za celá ta léta nic nezměnilo.

Ani povelová technika není mojí silnou stránkou. Zkušební řád říká, co se při které zkoušce používá za povely. Nemůžu si pomoci, ale občas říkám něco, co tam nepatří. Na poslední zkoušce byl rozhodčí v šoku, když jsem psovi v polovině cviku i zatleskala, dělala jsem to v nácviku vždycky a psovi se to moc líbilo, rozhodčímu už méně. Část při obraně obsahuje výslech figuranta co stojí v maketě s rukávem. Pes ho najde, sedí a štěká, já tam mám na pokyn rozhodčího dojít a říct „vystupte si, otočte se, zahodte zbraň. Co tady děláte?“ Figurant má zakřičet „co je Vám do toho“ rozhovor se má stupňovat v hádku, figurant mě má napadnout a pes má kousat na rukáv. Nervozita při zkouškách dělá své a tak si tam občas říkám něco úplně jiného a někdy mě zaskočí i to, co říká figurant. Při zkoušce mi pes našel figuranta, seděl a štěkal. Došla jsem k němu a podle předpisů povídám „vystupte si, co tady děláte?“ a on veselá kopa mi klidně povídá „hovno“. Byla jsem v šoku. Nějak jsem nevěděla, jak hovno vystupňovat v hádku. Pes mi seděl u nohy a koukal z jednoho na druhého. Rozhodčí nás pozoroval, domnívaje se, že jsme se zbláznili. Figurant se pohnul a já jsem ne zcela podle zkušebního řádu řekla psovi „zab ho šmejda ať je od něj pokoj“. Rozuměl tomu dobře a na rukáv odkousal jako pokaždé.

KYNOLOGOVÉ

Jako každá zájmová činnost sdružuje kynologie lidi různých profesí. Potýkat se s výcvikem psů vidíte na jednom cvičáku právníka, ředitele stavební firmy, instalatéry i zedníky. Výsledek, ovladatelnost psa a jeho začlenění mezi lidskou smečku tak, aby jeho majitel neměl problémy, je vlastně cílem všech lidí, co na cvičáku tráví volný čas. Těch, co dotáhnou výcvik ke zkouškám, připraví psa k chovnosti není mnoho, ale i pro ty, kteří se nedostanou tak daleko, má výcvik psa jakéhokoliv plemene a základní ovladatelnost své opodstatnění. Alespoň to, že jejich miláček neobtěžuje okolí. Přístup lidí k výcviku psů je i přes odborné přednášky, radící příručky velmi odlišný a někdy pro diváka velmi zábavný. Odmítá-li pes na place, kde cvičí ještě dalších dvacet psů opakovaně provést nějaký jednoduchý cvik a majitel ho neustále přemlouvá, dohadují se, kdo z koho. Myslím, stejně jaké u dětí, by facka byla vhodnějším argumentem. Vzpomínám si na mladého muže cvičícího dobrmana. V družstvu, do kterého byl zařazen při výcviku, bylo velmi rušno. Jeho pes neustále narušovat školení instruktora napadáním ostatních psů, posléze i vlastního pána. Po lekci výcviku byl zmožen nejen jeho pán, ale i všichni ostatní. Tak to šlo několik měsíců do doby, kdy mladému muži dali ruku do sádry. Zúčastnil se výcviku i s rukou v sádře a k údivu ostatních se dobrman choval jako beránek. Na dotaz jak toho docílil se malý muž ošival a vlastně ani neodpověděl. Bylo nám to jasné. Argumenty mu došly, tak jeho miláček asi dostal sádrou po hubě a zjistil, že je lepší plnit pánovy příkazy. Nevím, jak to vypadalo později, když jeho páníčkovi sádrou sundali, ale myslím, že se oba časem poučili a našli k sobě cestu.

Na Břevnovském cvičáku platí, pravidlo, že udělá-li pes během výcviku bobek, musí jít majitel pro lopatu a uklidit to. Občas se to přihodí (asi nám tak dávají najevo, co si myslí o našem snažení). Břevnovský cvičák je rozsáhlý a tak se nám občas stává, že nemůžeme najít to cosi, co tam náš pejsek zanechal. Pokladní Vlasta na to šla chytře. Místo, kde její Fox bobek zanechal označila dlouhým

klacíkem. Než našla lopatu, zapíchl můj muž klacík o patnáct metrů dál. Se zájmem pak s ostatními pány pozorovali udivenou Vlastu nechápající, kam v tak krátké době mohl exkrement zmizet.

Jak naši mužští kolegové tvrdí, že jsou ženy brzdou kynologie“ bereme to s rezervou. Je pravdou, že během výcviku jsme schopné ztratit boty, hledat něco v kabelce, nepamatovat si povely, ale v jednom máme většinou navrch, jsme trpělivější. Psy tak nebuzerujeme a jejich projev při cvičení bývá radostnější. I tak se nevyhneme tomu, že nám pánové vyčítají, že jak oni říkají, místo abychom doma vařily, lítáme po stopě a v neděli pravidelně ohříváme blafy.

Dobrá historka se odehrála i v jedno nedělní ráno, kdy jsme nacvičovali obrany. Zatím co se šel figurant Mirek schovat s rukávem do jedné ze šesti postavených maket, aby pes nevěděl kde bude, zašla s ním Alenka za klubovnu. Můj muž jí slíbil, že jí řekne až Míra nebude vidět, aby ho pes musel hledat. Na otázku, jestli je schovaný, odpověděl můj muž, aby počkala, že si Míra musel odskočit. Alenka čekala. Aby si ukrátili dlouhou chvíli, házela Kantovi klacíky a hrála si s ním. Nic netušící Míra zatím čekal v maketě. Mezitím se spustil liják. Po deseti minutách čekání vyběhl mokrý Míra z makety, hodil udivené Alence rukáv na zem, nazval nás kynoložky drůbeží a řek, že se na nás může určitě víme co.

Začátkem léta začala na cvičák chodit decentní mladá paní s fenou bílého královského pudla. Flora byla velmi šikovná a tak se všechno učila velmi rychle. Problém jí ale dělala obrana. Do malé tlamičky se jí nevešel velký rukáv, do kterého chtěla Flora kousat jako ostatní psi. Poradili jí, aby si z domova přinesla něco, co by se jí do tlamičky vešlo a dala to pak při obraně figurantovi. Když jí to instruktor radil, měl na mysli vycpanou ponožku nebo hadr. Za týden přišla paní s Florou na cvičák a nesla sebou na kousání hračku velikou opici. Když prošla brankou cvičáku, doprovázely ji údivné pohledy a instruktor Karel to okomentoval „mladá paní zvolila opačný postup, vždycky se chodilo s opicí ze cvičáku né na cvičák“.

Se psy různých plemen většinou malých tu cvičí i děti. Je úžasné pozorovat jak to se psy umí, jakou mají radost z toho, když se jim daří. Je vidět jak moc je jejich psi mají rádi a co pro ně znamenají. Tak si i jejich rodiče, kteří věnují sobotní odpoledne na to, aby děti na cvičák přivezli, přijdou na své. Drží jim palce, aby jim jejich miláček konečně přinesl činku či přešel kladinu. Trpělivě čekají, až děti docvičí, aby je odvezli domů a cestou probrali, co se povedlo. I o tom je kynologie.

JULINKA

Julinka se k nám dostala způsobem docela zvláštním. Nicméně dožila se u nás skoro patnácti let. Byl to dámský psík ve všech směrech. A stejně jako Lutz, jeden z nejmilovanějších. Helmstedt v Německu pořádal výstavu německých ovčáků, tak jsme tam přijeli vystavovat Lutze. Třídu mladých vyhrála Jole aus dem Schwarzen Zwinger. Tahle drobná fenečka rezavá s úžasnou mechanikou pohybu upoutala na první pohled. Byla majetkem dvou mladých Poláků žijících s rodinami v Německu. Měli tam obchod s keramickou a chovali německé ovčáky. Jmenovali se Marek a Jurek. „My se přece známe“ podával ruku mě i mému muži Jurek. Vzpomněla jsem si, že to byli známí Wojtka z Poznaně, kde jsme se několikrát potkali. Bylo to v době, kdy se v Polsku nesměl na veřejnosti pít alkohol. A tak se po výstavě chlapi všech národností sešli v lese a tam se pěkně zrubali (někdy i dámy, které posléze dámami být přestaly). Druhý den se rozbíralo co kdo dělal a říkal, ženský sotva stály na nohách a mužský je nazývali modelkami. Nikde nebylo vidět láhev alkoholu, ale zrumplovaných a zmožených bylo dost. Ale i tohle utužuje přátelství a s úsměvem se na to vzpomíná. S Jurkem a Markem jsme strávili den výstavy. Podělili se o jídlo a pomáhali si se psy. Jole se nikdo nevěnoval. Seděla v otevřeném autě a ráda se se mnou pomazlila a snědla něco dobrého. Jurek mi řekl, že by bylo potřeba udělat s ní zkoušky, zatím neuměla nic. „Bude to těžký, není to pes pro chlapa“ povídal a zeptal se, jestli to s ní nechci zkusit. Slovo dalo slovo a když jsme se vraceli domů spalul Julinka vedle Lutze jako by byla naše odjakživa. Tři měsíce jsem běhala s Julinkou po stopách, můj muž ji učil kousat na hadr, na peška, na rukáv, jezdila jsem po práci na cvičák cvičit poslušnost. Tahle malá čubička měla tak krásnou obranu, že většina zkouškařů jen záviděla. Julinka cvičila za pamlsek a dobré slovo a byla za všechno vděčná. Marek s Jurkem občas jeli přes Prahu tak se u nás zastavili. Bylo po zkoušce a čas návratu do Němec se blížil. Zvykly jsme si s Julčou na sebe a nedovedla jsem si představit, že už ji nevidím. Jednou se Marek a Jurek u nás zastavili. Seděli jsme večer ve vinárně, něco všichni popili a domluvili jsme

se, že si Julinku můžu nechat za dvě udělané zkoušky s jejich novými fenami. Zkoušky s nimi dělal můj muž a zato u nás Julinka zůstala. Na jedné výstavě se vystavovala současně s Lutzem. Jirka vodil Lutze vedle v kruhu a mě (která nenávidí běhání ve výstavním kruhu – vlastně ani běhání jinde) nezbylo, než nastoupit s Julinkou. Chodilo se dlouho, Julinku dal rozhodčí na první místo a já toho začínala mít dost. Ale jak se zdá solidarita ještě úplně nevymřela. Cizí mužský, když viděli, že nemůžu, se sami nabízeli a střídali se v jejím vodění. Julinka se vždycky jen podívala, jestli jsem v dohledu a běhala svým tempem jedno s kým. Vyhrála výstavu a dostala rádio s přehrávačem. Večer po výstavě jsme s pár kamarády seděli na zahradě a pekli maso. Julinka ležela na rohoži před boudou a usínala. Aby se jí dobře spalo, dal jí můj muž na boudu rádio a naladil příjemnou hudbu. Konec konců rádio bylo její.

Julince, ač sama byla drobek, se rodila štěňata velká a silná. Rodila klidně a dobře. Jednou když se blížil čas jejího porodu se rozhodla, že porodí o několik dní dřív. Doma byl jen můj tehdy patnáctiletý syn a já musela být v práci. Tak jsem radila po telefonu a on Julince pomáhal. Čistil a masíroval štěňata, omýval ji od krve. Vzal si k ní lehátko, na něj si dal polštářek a tak tam trávil s rodinkou několik hodin. V čas oběda se rozhodl, že si udělá alespoň čaj. Odešel do kuchyně si ho uvařit. Julinka se zatím rozhodla, že vylepší štěňátkům pelíšek. Sebrala polštář z lehátka, roztrhala ho a ležela s nimi v peří. Když se Jirka vrátil s čajem, vítala ho vrtěním ocasu, ležíc na pelechu. Peří se vznášelo po celé místnosti. Když jsem přijela z práce, bylo všude už uklizeno. Na prostěradle ležela umytá Julinka a vedle ní narovnaná čtyři štěňátka. Můj statečný syn seděl pobledlý v kuchyni u čaje a myslím, že měl zážitky na celý život.

Julinka stárла zároveň s Lucíkem, ale snesla se dobře i s ostatními fenami. Byla mírná a klidná. Jednou, to jí bylo už deset let, u nás zůstalo jedno štěně po jiné feně. Paní ho měla zamluvené, ale vzít si ho mohla až v jeho sedmi měsících. Taso byl veselý mladý pes milující klacíky, míče no prostě aportér. Když jsme se rozhodovali u koho v kotci bude, rozhodli jsme se pro Julinku. Nikdy by mě nenapadlo, že by se mohlo něco stát. V poledne jsem chodívala do kotců dát

psům něco dobrého a podívat se na ně. Ten den Julinku nebylo nikde vidět. Ležela v boudě se zkrvavenou hlavou a bylo jí zle. Vzala jsem ji honem domů. Rány nevypadaly tak zle. Volala jsem Tedovi Hřebíkovi na veterinu mám-li přijet. „Vezmi pletací drát a zkus ho dát do rány“ poradil mi „když bude rána hlubší jak centimetr, je to na drény“ poradil. Drát mi projel ránou několik centimetrů na několika místech. Julinku na veterině prošpikovali drény. Koukaly jí z oteklé hlavy provázky, kterými se muselo občas zahýbat. Julinka trpěla a já s ní. Ošetřovala jsem jí pečlivě skoro měsíc a slíbili jsme jí, že už zůstane s námi doma. Taso za pár dnů po té příhodě odcestoval a dodnes nevím, co bylo příčinou jejich nesváru, při kterém měl jednoznačně navrch. Možná se Julinka nechala pokousat schválně, aby s námi mohla být pořád a do smrti jsme ji jen rozmazlovali. Dožila se patnácti let. Přečkala s námi přestavbu domu, kdy jsme se stěhovali z místnosti do místnosti, dům byl plný řemeslníků a někdy situace k uzoufání. Asi nás chlapi ze stavby měli za blázny. Veliká zahrada a my si do stísněného prostoru u domu ještě vezmeme psa. K ní se všichni museli chovat slušně. Dohlížela na to, jak pokládají dlažbu, lehla si vždycky tam, kde nejvíc překážela. Mezi zedníky se našli i takoví, co jí strčili nějaký ten pamlsek a při práci si s ní povídali. Když byl dům hotový, spali jsme v ložnici nahoře. Julinka si stěhovala pelíšek pod schody do patra, aby k nám byla co nejbližší. Když jsem v kuchyni žehlila, ležela mi na dečce u nohou. Rozuměla všemu, co jsem jí říkala. Oplátkou za péči při porodu mého syna nikdy neprozradila štěkáním, když se vracel odněkud ráno. Bylo jí bezmála patnáct let, když usnula na dečce, už se nevzbudila. Myslím, že s námi měla krásný život a i my jí vděčíme za chvíle radosti a porozumění.

LUTZ

Jsou psi, na které se vzpomíná celý život velmi často a je spousta situací, které je připomenou. Jedním takovým byl Lutz.

Nemám moc kamarádů mužských, ale ty které mám, jsou kamarády na celý život. Patří mezi ně veterinář Teda Hřebík, je to nejen úžasný veterinář, ale i výjimečný člověk se smyslem pro humor a dobrou životní filozofií. Za celá ta léta co máme psy, nám pomáhal. Operoval nemocné psy, pomáhal na svět štěňátkům, radil jako chovatel. Od mládí je kamarádem mého muže a jsem ráda, že celá ta léta je i kamarádem mým. Mokrát jsem si vzpomněla, na to co mi říkal můj táta. Když tě něco zajímá a někdo o tom hodně ví, dívej se a hlavně poslouvej. Celá léta se dívám a poslouchám jak léčí a tak si myslím, že jsem se i dost věcí naučila, dokážu nemocným psům v mnoha věcech pomoci a nebo alespoň zajistit to nejnужnější, než se dostanu na veterinu. Každopádně jsem ráda, že naše kamarádství přestálo hodně let, psí i naše nemoci, dobu kdy se dařilo, i dobu, kdy nám nic nešlo a bylo těžko.

Druhým velkým kamarádem byl po celá léta Wojciech Turkiewicz. Wojtek, jak u všichni říkali, k nám před léty přijel za naším psem s fenou na krytí z Poznaně. Fena psa několik dní nechtěla, tak u nás se ženou zůstali. Chodili jsme po Praze, navštívili cvičák, povídali o psech. Za půl roku jsme jeli celá parta pejskařů na výstavu do Poznaně a tak jsme zase bydleli u Wojtka v rodině. Zjistili jsme, že máme společné zájmy i cíle a tak naše přátelství vydrželo pětadvacet let. Měnili jsme si štěňata, radili se o nakrytí fen, pomáhali s výcvikem psů. Naše přátelství přestálo změny v politice, přestavbu našeho pražského i jejich poznaňského domu a v mém případě i jazykovou bariéru. Za ta léta cestování do Polska jsem se naučila dobře rozumět a Wojtek zase rozuměl česky. Můj muž Jirka když spustili rychle nerozuměl a některá polská slova ho přiváděla v údiv. Send'a – rozhodčí se mu zdálo zvláštní a pod slovem oglondat (prohlédnout si) si představoval úplně něco jiného. Alespoň mě to tak připadalo, protože v autě cestou do Poznaně říkal, že zastaví v lese a tam mě oglondá. Některá polská slova mají v češtině jiný

význam a tak mě občas snaha o dorozumívání pobavila. Jednou jsme na veliké zahradě v Poznani fotografovali psy. Můj muž stál na konci zahrady a volal na ně, aby upoutal jejich pozornost a hezky se postavili. Najednou za zahradou zastavilo auto, vyšel mladý muž a cosi mému muži říkal. Potom nasedl do auta a pokračoval ulicí dál. Když se můj muž přiblížil k nám, zeptala se Božena, Wojtkova žena, Jirky „koho ten pan šuká?“ Jirka se na mě zděšeně podíval a povídá „ježiši marjá, jak já to mám vědět.“ Tak Božena domnívaje se, že pán někoho hledal přivedla mého muže do rozpaků a musím přiznat, že mě i Wojtka (často pohybujícího v Česku) to docela pobavilo. Wojtek byl majitelem dílny, kde se vyráběly náhradní díly na auta. Obchodoval s Němci i Švédy, času měl velmi málo, ale svých kontaktů všude využíval k převezení nových krásných psů. Němci mu půjčovali chovné feny, občas nakryl nebo koupil psa ve Švédsku.

Jednou jsem k nim jela jedenáct hodin vlakem s fenou na krytí. Když jsem dorazila, řekla mi Božena, že Wojtek přijede druhý den ze Švédska, že tam jel pro psa. Večer jsme s Boženou poseděly a šly spát.

Ve dvě ráno se vrátil rozzářený Wojtek, vytáhl mě z postele v noční košili, rozsvítil na zahradě a ukazoval mi psa. Stavěl ho do výstavního postroje, běhal s ním do kolečka. A já ho obdivovala. Božena si potukala na čelo a šla spát.

Ráno nám řekla, když mluví v telefonu s mým tátou shodují se v jednom „že chovatelé psů nejsou moc normální“.

Před dvěma lety Wojtek náhle zemřel. Dva dny před tím jsme si telefonovali. Povídali o psech o rodinách, smáli se. Když mi Božena zavolala co se stalo, hrozně nás to s mužem zaskočilo. Wojtek měl rád růže. Když jsme u nich bydleli, o velkých výstavách kupoval je svojí ženě, mě a paní Kasperové, ženě rozhodčího. Koupili jsme s mužem kytici růží a jeli do Poznaně. Všechno tam bylo jako obvykle. Fungující firma, uklizený dvůr, psi nás přivítali štěkotem, jenom Wojtek nikde nebyl a už ho nikdy neuvidíme. Položila jsem růže na jeho čerstvý hrob, pobřečela si a pobyli jsme s nešťastnou Boženou. Doma jsme si po čase řekli, jak moc nám chybí jeho humor, rady a hlavně on sám.

Za Wojtkova života jsme mu pomáhali s výcvikem psů a on nám občas daroval štěně, které se nám líbilo.

Tak se k nám dostal i Lutz. Při jedné návštěvě, kdy se Wojtek vracel z Německa a přespal u nás v Praze, nám ukazoval psa, kterého nakryl na fenu. Byl to pes výborné povahy i exteriéru. Řekl chceme-li po něm štěně, ozve se až se štěňata narodí. Štěňata se narodila, tak jsme si zamluvili pejska. Hrozně jsme se těšili. Nastal čas odběru, tak jsem odjela pro štěně do Poznaně. Když jsem u nich zazvonila, přišla mi otevřít Božena a rozpačitě řekla, že štěňata jsou nemocná, mají nějakou virózu. Pohled na pět hubených, apatických, zvracejících tvorečků byl deprimující. Štěňata na tom byla opravdu zle. Tři dny jsem trávila s nimi v dílně, kam jsme je přestěhovali, dávala jim léky a snažila se jim po malých dávkách dávat jídlo. Čtvrtý den jsem se musela vrátit do Prahy. Tak jsem vzala jednoho z těch zubožených tvorečků sebou. Jmenoval se Lutz. Nevím jestli se může člověk od psů nakazit virózou, spíš si myslím, že jsem u štěňat za celé ty dny a noci nastydla, ale když jsem jela domů, bylo mi zrovna tak zle jako Lutzovi. Ještě štěstí, že celník na hranicích přes které jsem jela v noci jen mávnul rukou a ani nevyšel. Pohled na mě unavenou a zelenou a blinkající štěňátko, by ho asi udivil. Jirka se štěněte nemohl dočkat a já doma z košíčku vyndala Lutze. „Proboha, co s tím chcípáčkem chceš dělat, proč jsi ho tam nenechala“ řekl mi, když ho uviděl. „Nedalo mi to,! Řekla jsem zničeně, uvidíme co bude. Spala jsem v obýváku na gauči. Lutzíka jsem si vzala k sobě, aby se vyhřál, koupili jsme mu antibiotika, po dvou hodinách dávali trochu rýže s kuřetem a za pár dní bylo líp nám oběma. Lutz se uzdravil a bylo to normální štěňátko. Vlastně když o tom přemýšlím, on nikdy nebyl normální štěňátko. Měl temperamentu na rozdávání, neustále předváděl nové kousky a někdy jsme z něho byli celá rodina, ale i ostatní psi s kterými vyrůstal, v šoku. Jirka s ním chodil po výstavách a já dostala za úkol udělat s ním zkoušku. Mohu říci, že všechny příručky o výcviku selhaly. Lutz cvičil hrozně rád, ale dělal si naprosto co chtěl, u všeho štěkal a skákal, přešlapoval. Aportoval všechny možné předměty, ale ze všeho nejvíce měl rád kousání na rukáv. Byl mu rok a mě se blížil termín zkoušky. Zapeklitým cvikem u Lutze byl

třeba aport. Zatímco ostatní psi aport nechtěli nosit nebo s ním přijít k pánovi, Lutz nosil aport hrozně rád. Přinesl činku předsedl přede mě a odmítal mi ji dát. Zkusila jsem všechno, co mi kdo poradil, ale on trval na svém. Seděl s činkou jako pařez a čím víc jsem mu ji brala, tím větší silou ji svíral a odmítal ji dát. „Nabubnuj mu“, říkal mi kamarád a tak jsem to zkusila. Fackovala jsem ho ze všech stran a on vrtěl ocasem a činku držel dál. „Strč mu do huby piškot“ poradil někdo jiný. Strčila jsem. Piškot vypadl druhou stranou tlamy ven a Lucík svíral činku dál. Bylo mi do breku. Možná ho to obměkčilo. Týden před zkouškou sám od sebe mi činku začal dávat dobrovolně. Když to udělal poprvé, nevěřila jsem svým očím. Dalším oříškem bylo štěkání na povel. Nikdy mě nenapadlo, že pes, který celý den nezavře hubu, nebude chtít štěkat na povel. Poradili mi, abych ho uvázala a odcházela. Mlčel a čekal až přijdu. Házela jsem před něho jídlo, činku, nic. Když jsem na něho zkoušela fouknout skákal, kňučel, ale neštěkal. Při jednom nácviku štěkání na povel mě tak vytočil, že jsem na něho plivla. Zarazil se, zaštěkal a od té doby štěkal na povel. Skličující byl pro mě i doprovod figuranta při obraně. Zkušební řád říká, že figurant s rukávem kráčí a psovod se psem u nohy za ním. Lutz střídavě visel na rukávu figuranta a když jsem ho servala dolů, alespoň štěkal. Úklid několika metrů uhlí byl pro mě proti tomuhle cviku procházka růžovým sadem. Byla jsem urvaná, vykřičená a nešťastná. Lutzovi to na dobré náladě neubralo ani trochu. I přes jeho nemoc v útlém mládí z drobného štěněte vyrostl ve psa, kterého bylo co držet. Tak se stávalo, že v zimních měsících jsem přijížděla k figurantovi na ušlapané trávě po zadku. Nevzdávala jsem to ani já ani pes. Na cvičáku je kantýna, kde si všichni dávají kávu, čaj nebo něco dobrého. Většinou posedí a poklábosí. Když jsem cvičivala já s Lutzem, brali si všichni jídlo a pití ven a náramně se bavili. Často jsem litovala, že zkušený řád neobsahuje slova jako např. „zavři už tu hubu debile“. Paní Kubišová je ochránkyní týraných zvířat, v případě nás dvou s Lutzem jsem tvorem týraným byla já a nebylo nikoho kdo by se mě zastal. V čem byl ale na Lutze spoleh, byla stopa. Po stopě chodil rád a rychle. Nacházel a zalehával předměty. Ostatní psi zajímali na poli poletující papírky, uhynulá zvířata. Lutz to nedělal věděl, že na konci najde balónek nebo

piškoty v kousku ponožky a byla radost se dívat na jeho stopování. Nadešel den zkoušky. Dorazila jsem na cvičák s bušícím srdcem a obavami, co tam to zvíře zase předvede. Jsou rozhodčí, kteří Vás povzbudí úsměvem, aby zmírnili nervozitu i takoví, co umí i zažertovat. Tohle byla pravý opak. Pan rozhodčí neměl rád dobré jídlo ani panáčka, ženský se mu nelíbily. Zaspal a byl evidentně naštvaný. Na zkoušku nás nastoupilo 10 účastníků, po stopách nás pokračovalo jen pět a zkoušku jsme dokončili jen dva, já a dvanáctiletý klučík s drobnou šikovnou boxerkou. Asi ze všech zkouškařů ho nejvíce zaujala dvojice Já a Lutz. Lutz vlastně prováděl všechny požadované cviky a ke všemu si ještě něco přidal buď do mě z ničeho nic strčil nebo si poskočil, aby mě štípl. Já z nervozity opakovala povel několikrát, občas i prohodila něco co tam nepatřilo. Zkouškou jsme nakonec prošli. Když mi rozhodčí předával rodokmen s napsanou zkouškou prohlásil „Pro Vás mladá paní je toho psa škoda. Je nesmírně šikovný. Byl by to pes pro chlapy na mistrovství z výkonu. Zkazila jste mu co jste mohla. Příště si kupte třeba kokršpaněla.“ Bylo mi to jedno. Lutz měl zkoušku a toho panáka co on odmítl jsem si nakonec dala já. V pozdější době s Lutzem cvičil Jirka. Lutz věděl, že na něho nemá a poslouchal ho mnohem víc než mě. Autorita mého muže a možná způsob jakým s ním zacházel (musím uznat, že umí vymyslet vždycky něco, aby pes všechno dělal rád) Lutzovi jen prospělo. Cvičil s nadšením a přesně. Nedovolil si dělat blbosti jako to dělal mě. Záviděla jsem mu. Jednou za rok se koná speciální výstava německých ovčáků. Jsou tam vystavovány desítky psů a ukazuje se také zkouška povahy. Pes běží a po několika metrech zadrží chlapa s rukávem, když přejde chlap do klidu, pes má pustit a hlídat ho a čekat na majitele. Z desítek psů se vyhodnocuje nejlepší povaha roku. Lutz zkoušku povahy miloval ze všeho nejvíc. Třikrát jsme ho vystavovali na téhle velké výstavě a pokaždé byl vyhlášen jako pes s nejlepší povahou. Jeho kousání na rukáv, razance, ovladatelnost, radost, to všechno bylo úžasný. Desítky lidí, co výkony psů sledují na fotbalovém stadiónu na tribuně vstali a tleskali Lutzovi. Myslím, že pro Jirku to po letech práce s Lutzem byla rajska hudba. Roky ubíhaly, Lutz byl pán středního věku, když k nám přijel na návštěvu z Opavy Petr Adamčík, zdržel

se několik dní a přemlouval nás, aby s ním Lutz odjel na nějaký čas na Moravu. Chtěl s ním on i jiní chovatelé nakrýt několik fen a cestování do Prahy bylo pro ně trochu z ruky. Známe se léta, víme, že to Petr se psy umí a má je rád. Ta Lucík s Petrem po dlouhém přemlouvání odjel. Než odjel, seděli jsme u kávy v kuchyni a Petr povídá „Markéto, má on nějaká specifika?“ Už jsem se nadechla, že mu povím co je Lutz za blázna, že nezavře hubu, na všechno štěká, doráží na psy i na lidi, dožaduje se pozornosti, ale pohled mého muže mě zarazil. Ať si to vyzkouší, řekl mi Jirka později usmívaje se pod vousy. A tak Lucík sedl do auta a odcestoval do Opavy. Druhý den zazvonil telefon, zvedla jsem ho a Petr do něho řval „toho cipa Ti nevrátím, protože ho roztrhnu vejpůl, kdybys věděla, co všechno dělá“. Věděla jsem a dovedla jsem si to živě představit. Lutz byl u Adamčíků spokojený. Se ženskými chodil na trávu, Petr ho bral na cvičák, kde ho obdivovali a hýčkali, občas nakryl někomu fenu. Když jsme ho po roce odváželi domů, přišly se s ním rozloučit i děti ze cvičáky. Všechny je polízal a poskákával, nasedl s námi do auta a odjel domů. Uplynuly dva roky, s Petrem jsem si občas zavolali a čas šel dál. Na jedné velké výstavě jsem procházela s Lutzem kolem tribuny plné stojících lidí. Najednou se Lutz zastavil, zahýbal nosem a vrhl se mezi dav lidí. Co tam ten pes zase vyvádí, povzdechla jsem si. Lutz mezi davem lidí našel sedícího Petra. Kňoural, lízal ho, skákal. „Ty cipe, tys mě tu našel“ povídal Petr a hladil a plácal Lucíka. Jsou chvíle, kdy jsou i chlapy na měkko a tohle určitě byla jedna z nich.

Lutze neopouštěl temperament ani na stará kolena. Dávno už se s ním necvičilo, bylo mu kolem deseti let a na starost si ho vzal náš syn Jirka. Bylo mu dvacet let, v zaměstnání převážně seděl, tak když přišel domů chodil s Lutzem na dlouhé procházky. Měli jsme v té době ještě drobnou fenu Jolu. Byla o něco starší než Lutz a Lutzovo terorizování a poštučování snášela s nadhledem. Syn Jirka má kamaráda Martina a tak Jirka Vodil na vodítku Lutze a Martin Julinku. Když míjeli ploty za kterými štěkali psi, Lutz ze vzteku, že na ně nemůže, chytil vodítko na kterém kráčela drobná Julinka a škubal s ním ze strany na stranu. Vytřeštěná Julinka lítala jako hadr na holi. Naštvaný Martin pustil vodítko a povídá „já tady

nemusím vůbec být, jsem tu přebytečný“. Jak Lutz stárnul, začaly mu různé neduhy, ale náturou byl pořád mladý. Ve dvanácti letech ho začaly trápit nohy. Měl artrózu, která se zhoršovala. Snažili jsme se mu ulevit, léčení mu ale nepomáhalo. Jeho stav se zhoršil tak, že když si lehl, nemohl vstát. Ležel doma a když chtěl na zahradu, dala jsem pod něho šálu, zvedla ho a on se rozešel. Jednou můj muž odjel na několik dní do Německa a Lutzovi se hrozně přitížilo, nemohl už ani po zvednutí jít. Řekla jsem synovi, aby mě odvezl s Lutzem na veterinu. Nechtěla jsem, aby Lutze viděl umírat. Měl ho rád, ale překvapil mě. Drželi jsme ho každý z jedné strany, když ho uspávali. Celou cestu domů jsme nemluvili. Nechala jsem Lutze tam, kde ho uspali a celou noc jsem nezavřela oči. Druhý den mě syn řekl, že jde něco zařídit. Odešel z domu a vzal si deku. Vyzvedl si peníze, co šetřil na dovolenou, Lutze převezl z veteriny a pochoval ho v Bohnicích na psím hřbitově. Za dva dny mě tam vzal. Nechtělo se mi. Bylo ve mně hrozné prázdno, ale kupodivu mě psí hřbitov vůbec nedeprimoval. Jsou tam pochováni, psi, kočky, veverka. Bytosti se kterými strávili lidé velkou část života a které jim přinesly spoustu radosti. Chodí tam za nimi se psy, kteří nahradili jejich místo, ale je vidět, že v jejich srdcích zůstaly ti, co tam jsou pochováni. U každého hrobečku je keříček nebo stromeček. Tam Lucík odpočívá a my tam občas se synem zajedeme. Abychom vzpomínali, nemusíme na psí hřbitov. O Lutzovi mluvíme doma velmi často, nemůžeme na něho zapomenout.

FALKO

Hrdiny mojí knížky jsou převážně němečtí ovčáci. Je to proto, že většina mých známých je chová. Ale nedá mi udělat výjimku a nezmínit se o osudu velkého plavého briarda Falka. Alice, drobná, příjemná a pohledná zlatnice je dlouholetou spolupracovnicí a kamarádkou mojí dcery Lucky. Zním ji hodně dlouho. Léta se věnuje chovu briardů. Na jedné z výstav se seznámila s grafikem Martinem.

Martin byl z Bratislavy. Z jejich kamarádství přes psy se vyvinul vztah. Krom toho, že se vídali na výstavách, kde Alice vystavovala svoje dvě feny a Martin psa Falka, pobývala Alice často v Bratislavě a Martin za ní jezdil do Prahy. Zdálo se, že Alice konečně našla někoho blízkého na celý život. Ale osud někdy dokáže do života lidí zasáhnout velmi tvrdě. Martin dostal rakovinu a po půl roce marné léčby k zoufalství rodičů i Alice zemřel. Bylo mu pětatřicet let. Když Alice přijela na pohřeb, řekli jí Martinovi rodiče, že jeho přání než zemřel bylo, aby se ujala tehdy sedmiletého Falka. Jeho rodičům bylo skoro 70 let, tak se asi bál, že by Falka nezvládali. Pohřeb byl nesmírně skličující. Jednou z nejhorších věcí v lidském životě je, když se staří rodiče dívají do hrobu mladého syna, který měl tolik snů a plánu. Ale i takové věci bohužel život přináší. Alice s nešťastnými rodiči pobyla několik dní a domů se vracela s prázdnotou v srdci a Falkem na zadním sedadle auta. Žijí se starou maminkou v rodinném domku v zástavbě poblíž lesíka. Falkův vpád do domu narušil jeho klidný zajatý režim. Veliký pes působil vedle drobné křehké Alice trochu jako buldozer a jeho chování při střetu se psy s násilnickou povahou (kterých je v lesíku tam kde Alice psy venčí dost) se buldozeru podobalo. Falko se pasoval do role ochránitele jejích dvou fen a tak s ním Alice měla plné ruce práce. Klidné procházky s pejsky po lese, které Alice s její dcerou měly tak rády, už nebyly tak klidné. Místo, aby si holky v klidu popovídaly, hlídaly v lese každý pohyb, každého blížícího se psa a Falka lapaly, aby nedocházelo ke střetům. V novém domově našel Falko všechno, lásku i tu nejlepší péči. Alice s mámou se mají co ohánět, aby finančně utáhly opravy a chod domu, počítají každou korunu a přesto měl Falko jako všichni jejich psi vždycky to nejlepší. Za rok jela Alice na výstavu do Bratislavy, tak se zastavila u Martinových rodičů. Byli moc rádi, že dodržela slib a přes potíže, které s Falkem měla, ho má velmi ráda. Než odjela domů, dala jí Martinova máma obálku s penězi, které Martin před svou smrtí Falkovi našetřil, protože věděl, že nebude dlouho žít. Myslel na něho i v době, kdy už měl problémy sám se sebou. Čas utíkal a Falko byl v novém domově pět let. Před týdnem mi dcera říkala, že ho začaly zlobit ledviny. Byla u Alice a on ležel v kuchyni přikrytý dečkou a bylo mu zle. Přes všechnu péči a

léčbu se Falka nepodařilo zachránit. Dožil se u Alice 12 let. Stejně jako Martin, který si dělal starosti co s Falkem bude, ani Falko na něho nikdy nezapomněl. Celá ta léta co u Alice žil, uviděl-li někde vysokého chlapa podobného Martinovi, rozběhl se za ním a zklamaně se vracel. To mu vydrželo až do stáří, kdy mu nohy už tak nesloužily. Svého pána nepřestal hledat do konce života.